

Hortes, oasis i versos

JOAN FRANCESC MIRA

Jo, que vaig viure una infantesa entre séquies i hortes, tinc propensió a pensar que la bona distribució de l'aigua per a la terra, és a dir, la cultura del reg ordenat, és una de les més altes conquestes tècniques i racionals de la humanitat. I a pesar que no he passat mai de ser un aprenent d'escriptor de proses, sempre he comprès bastant bé que als poetes de països de poca pluja els horts i les séquies els proporcionen de tant en tant emocions i matèria per als versos, com eventualment a mi per a les proses. I també deu ser per alguna raó que l'anomenada civilització occidental, la que inventà primer la metafísica i després la màquina de vapor, va començar remotament construint séquies a Egipte. És a dir, inventant aquells llocs, enmig d'un desert o d'una estepa, on la gent no solament contempla l'aigua que naix o que passa sinó que l'aprofita per fer-la córrer per canals i séquies i així poder regar la terra. El resultat pot ser una horta de mil milles com la que va d'Assuan a Alexandria, o moltes hortes estretes i llargues com les que apareixen als ulls del viatger al sud de Tunísia o, més encara, al sud de Marràqueix, a les valls del Ziz, del Draa i del Todra. Navega el viatger hores i hores entre horitzons infinits de desert de pedra, entre camells i cabres que, contra tota comprensió, troben pastura d'herbes resseques i grogues, i de sobte es troba un palmerar, un riu, les séquies i les hortes. Llavors, entre l'aigua i els arbres fruiters, l'alfals verdíssim i els conreus regats, és quan s'entenen millor alguns versos antics. Com els poemes d'aquells àrabs medievals d'Alzira, d'On-da o de València, que el meu amic Josep

Piera ens ha fet llegir i apreciar amb tant d'amor. Com aquella vesprada, passejant per les hortes extenses de l'oasi de Tirmhir, acompanyat per un xicot del poble. Gràcies al qual vam poder recórrer sense perdre'ns el laberint de sendes entre les séquies i els camps, saludar les dones que hi treballaven (deu dones per cada home, segant alfals, enjoiades i vestides amb vel i robes amples de colors), i anar d'ací cap allà sense ser molestats ni molestar. La llum era dolça, els colors tendres, passaven burros muntats per nens sobre càrregues d'herba o de fem, pujaven totes les olors de l'alfals segat, del fang tendre i de l'aigua de les séquies, i per un moment vaig poder creure que em transportava a les sensacions molt antigues dels meus anys d'infant a l'horta nostra. No era igual i sí que era igual, ací hi havia palmeres innombrables, oliveres incomprendiblement regades amb prop d'un pam d'aigua, i dones amb vestidures llargues treballant la terra, no hi havia cavalls llaurant com a les hortes

nostres, ni hi havia a penes res de racionalment equivalent, i a pesar d'això tot em ressonava en algun lloc d'emocions molt profundes. Una ressonància de temps antic, d'una relació elemental amb les olors, els verds, la terra humida i l'aigua corrent entre l'herba, que ara ja se m'escapa en les meues passejades, molt escasses, per la mateixa horta de València.

Com si aquells camps i séquies d'uns oasis tan vells i remots foren més "autèntics" que els contemporanis i pròxims. Com si la nostra horta d'ara fóra ja tan tècnica i asèptica ("com si" ho fóra: no ho és encara del tot) que no pot inspirar les sensacions elementals que vaig reviure un instant en una horta esponjosa, descurada, olorosa i antiga. Són coses una mica estranyes, però sol passar així amb certa mena de records. Com els que degué conservar en l'exili el poeta d'Alzira, Ibn Khafaja, pensant segurament en hortes i riberes del seu país natal: "Andalusins, quin goig el vostre! / Aigua i ombra teniu, amb rius i arbres. / El paradís etern és a ca vostra. / Si em deixaren triar, meu me'l faria. / Viviu-lo! No tingau por de l'infern. / Del paradís al foc, no s'hi va mai" (versió de Josep Piera i Josep R. Gregori). I coses semblants van escriure també uns altres poetes àrabs d'aquestes terres d'Al Àndalus que ara en diem valencianes. Imagine que llavors les nostres hortes, no tan extenses, devien ser molt més verdes i espesses que ara, no un escaquer de quadrats i rectangles. Potser tenien com un aire d'oasis, amb palmeres, fruiters, herbes altes, moreres, oliveres i tota mena d'arbres, ombres vegetals ases i olors. Encara en quedava una mica, fa poc més de mig segle, d'una remota densitat medieval a les portes de València. I ara cal anar molt lluny per trobar, versos inclosos, l'ombra d'aquella horta-oasis de la infància: "I em fa de cobertor l'ombra dels arbres; / la branca es vincla, i el colom esclata en cant; / llanguidament el sol decau cap a l'ocàs..."

«LLAVORS, ENTRE L'AIGUA I ELS ARBRES FRUITERS, L'ALFALS VERDÍSSIM I ELS CONREUS REGATS, ÉS QUAN S'ENTENEN MILLOR ALGUNS VERSOS ANTICS. COM ELS POEMES D'AQUELLS ÀRABS MEDIEVALS D'ALZIRA, D'ONDA O DE VALÈNCIA, QUE EL MEU AMIC JOSEP PIERA ENS HA FET LLEGIR I APRECIAR AMB TANT D'AMOR»